chutisten, zou kunnen optreden. Bovendien zou zulk een formatie van nut kunnen zijn wanneer bij of na oorlogshandelingen inheemsen op grote schaal tot *rampok*-partijen, plunderingen, zouden overgaan: de politie zou dan heel wel versterking kunnen gebruiken. Het plan hield in, dat de op te richten Stadswachten zouden bestaan uit Europeanen en betrouwbaar geachte Chinezen en Indonesiërs (telkens twee Europeanen op één Chinees en één Indonesiër) – die Europeanen zouden òf vrijwilligers òf dienstplichtigen zijn, in dat laatste geval miliciëns en landstormers van wie, meestal op grond van hun werk, vaststond dat zij bij een algemene mobilisatie niet behoefden op te komen.

Dit plan werd door de eerder genoemde Weerbaarheidscommissie (de commissie die ook tot oprichting van de inheemse militie adviseerde) gunstig beoordeeld en vervolgens door het gouvernement goedgekeurd. Medio '40 werden de eerste twee Stadswachten opgericht: in Batavia en in Medan. Spoedig volgden er meer.[1] Het leger droeg zorg voor uniformen en instructeurs – de bewapening was een groter probleem. Aanvankelijk moesten Stadswachten wel met stokken en houten geweren exerceren, later kregen zij de beschikking over de oude Italiaanse geweren, vooral evenwel over jachtgeweren die ingezameld waren. Ook werden hier en daar bij de Stadswachten pantserauto's ingedeeld.

Aan deze opzet nu werd eind '40 een uitbreiding gegeven door een energiek man, over wie wij in deel 11 b meer te schrijven krijgen: ir. F. Kramer, voorzitter van het Algemeen Landbouw-Syndicaat te Batavia; dat was een lichaam dat de belangen van de Europese bergcultures op Java behartigde en voorts tot taak had om aan het gouvernement en het BB-apparaat op Java adviezen uit te brengen met betrekking tot de landbouwnijverheid (de verwerking van landbouwproducten dus), met uitzondering van de suikerindustrie. Kramer was voorts lid van het dagelijks bestuur van de Indische Ondernemersbond en van talrijke commissies die op het gebied van de economische ordening werkzaam waren. Weinig Europeanen kenden de levens- en werkomstandigheden van de Europese planters zo goed als hij.

Uit eerdere hoofdstukken bleek dat die planters zich veelal bedreigd hadden gevoeld wanneer zich in delen van Indië inheemse agitatie had voorgedaan – menige onderneming kende dan ook een eigen wacht van inheemsen onder Europese leiding. Kramer nu meende dat het zin had om in alle gebieden waar cultuurondernemingen lagen, analoog aan de

[1] Ook tot de Stadswachten konden Engelsen toetreden.